

40 lat

Niezależnego Samorządnego
Związku Zawodowego
Rolników Indywidualnych
„Solidarność” w województwie
toruńskim 1981-2021

Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Rolników Indywidualnych „Solidarność” w województwie toruńskim 1980-1981

Po sierpniu 1980 r. rozpoczęło się organizowanie struktur Związku (powstały komitety założycielskie na terenach wiejskich). Rolnikom indywidualnym służyli pomocą Wiesław Cichon, Wiesław Jankowski oraz Michał Grabianka, pełnomocnik, powołany przez Edwarda Strzyżewskiego z Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego.

Struktury związku zawodowego rolników powstawały spontanicznie i oddzielnie w całym województwie. Widoczne były działania aktywnych rolników Henryka Kapsy i Mieczysława Radgowskiego, który podjął się zakładania komitetów założycielskich pod wpływem związkowców z regionu bydgoskiego („Solidarności Chłopskiej”). Ryszarda Kozickiego, Zbigniewa Bożejewicza, Józefa Żaka, którzy wzorcowe działania czerpali ze zjazdu w Gnieźnie, czy Michała Jackiewicza, który współpracował ze Stanisławem Janiszem, twórcą związku „Solidarność Chłopska” w województwie wrocławskim - miało to miejsce w Otrawie, także komitety założycielskie (wówczas jeszcze „Solidarności Wiejskiej”) zakładała Krystyna Misiak z gm. Nowe Miasto Lubawskie, która wcześniej nawiązała kontakty z Wiesławem Kępcim (m.in. redaktorem naczelnym pisma „Płocówka”, które kolportowano w regionie). Blisko współpracowała także z aktywnym duszpasterstwem akademickim.

W październiku i listopadzie 1980 r. w całym województwie toruńskim powstały wiejskie i gminne koła Związku. Delegaci toruńskich rolników wzięli udział w zjeździe w Gnieźnie (Zbigniew Bożejewicz, Ryszard Kozicki, Józef Żak), w strajku chłopskim w Rzeszowie, tam toruńskie miało rotacyjne dwóch przedstawicieli. Stałym przedstawicielem był Henryk Kaźmierski z Młynowa (gm. Lubicz), został on również jednym z sygnatariuszy porozumień rzeszowsko-ustrzyckich (II 1981). On przywiózł do Torunia pamiątkowy krzyż z Rzeszowa, ceną pamiątką dla całego środowiska. Inni rolnicy z województwa wzięli udział m.in. w zjazdach w Bydgoszczy, Elblągu, czy Warszawie.

Nawiązano stałą współpracę z członkami toruńskiego Klubu Inteligencji Katolickiej. To w jego siedzibie (ul. Mostowa 10) 30 grudnia 1980 r. odbyło się zebranie założycielskie. Powołano Wojewódzki Komitet Założycielski, liczył on 39 osób, spośród których wybrano 11 członków prezydium. Pierwszym przewodniczącym został Wacław Witt ze wsi Zielonki, a wiceprzewodniczącymi: Zdzisława Meller ze wsi Napole (późniejsza przewodnicząca) i Wacław Szramowski ze wsi Brzozowo. W składzie znaleźli się także, jako sekretarz Gabriela Smogorzewska, jako skarbnik Henryk Kaźmierski, oraz Zbigniew Bożejewicz, Henryk Kapsa, Ryszard Kozicki, Stanisław Ligmanowski, Stanisław Król, Kamil Matuszewski. Pełnomocnikiem WKZ (do spraw organizacji struktur Związku w Toruniu i terenie) został Michał Grabianka.

W styczniu i lutym 1981 r., w soboty o godz. 11 odbywały się posiedzenia Zarządu Wojewódzkiego „Solidarności Chłopska” (wówczas takiej nazwy używano). Spotykano się w Toruniu w siedzibie KIK. 21 lutego rolnicy z „Solidarności” przekazali prezosowi KIK Jerzemu Matykowskiemu krzyż przywieziony przez ich wysłannika z Rzeszowa (krzyż długo pozostawał w siedzibie klubu, a później trafił do siostr pasterek z Topolna; obecnie znajduje się w zakrystii miejscowego kościoła parafialnego Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny pod opieką ks. Andrzeja Regenta).

Przy toruńskim MKZ funkcjonował punkt informacyjny dla rolników, który później przeniesiono (wraz z lokalami MKZ) do Pomorskich Zakładów Aparatury Elektrycznej EMA-APATOR w Toruniu.

I II 1981 r. WKZ i Michał Grabianka zorganizowali pierwszy przemarsz przez miasto rolników z całego regionu toruńskiego z udziałem członków „Solidarności” pracowniczej, studentów (zrzeszonych od 17 lutego w NSZZ) i członków toruńskiego Klubu Inteligencji Katolickiej. Żądano rejestracji Związku rolników indywidualnych. Po przemarszu w auli Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (przy ul. Gagarina) odbył się I Zjazd Związku, w którym uczestniczyło ok. 2 tys. osób - reprezentantów Komitetów Założycielskich „Solidarności Chłopskiej” z 23 gmin województwa toruńskiego.

Luty i marzec 1981 r.

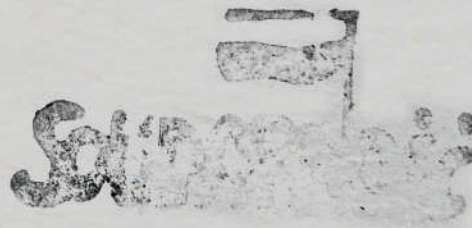
8 lutego w Bydgoszczy protestowali licznie przybyli członkowie „Solidarności Chłopskiej”, toruńskie reprezentowali Henryk Kapsa, Zdzisława Meller, Michał Grabianka, Ryszard Kozicki, Zbigniew Bożejewicz. Prezydium WKZ w Toruniu udzieliło poparcia protestującym. Pełnomocnik Michał Grabianka kontaktował się ze strajkującymi rolnikami w Inowrocławiu.

Delegaci z województwa toruńskiego solidaryzowali się i strajkowali (w dniach: 16 III - 17 IV 1981 r. w siedzibie WK Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego) wraz z rolnikami „Solidarności Chłopskiej” w Bydgoszczy. Stałym delegatem był Kamil Matuszewski, a obsługą prawną strajku zajmował się m.in. dr Błażej Wierzbowski z Torunia (wraz z prof. Andrzejem Stelmachowskim). On także był obecny na posiedzeniu Wojewódzkiej Rady Narodowej 19 marca; natomiast po Wydarzeniach Bydgoskich Zdzisława Meller wystosowała protest w imieniu toruńskich rolników.

Krajowa Komisja Porozumiewawcza ogłosiła czterogodzinny strajk ostrzegawczy (na 27 III), trwało pogotowie strajkowe na terenie całego kraju, w Toruniu w EMA „Aparatorze” 24 godziny na dobę, wraz ze związkowcami „Solidarności”, czuwali w jego trakcie również rolnicy, członkowie prezydium WKZ. Rolnicy podarowali regionowi żywność (m.in. mięso), z przeznaczeniem na sprószczenie w razie wybuchu ogólnopolskiego strajku generalnego. Po stabilizacji sytuacji (porozumienie warszawskie 30 III), rolnicy przekazali żywność miejscowym szpitalom i mieszkańcom Torunia.

8 i 9 III 1981 r. delegaci z województwa powołani przez WKZ (10 osób), reprezentowali rolników z toruńskiego na Zjeździe Zjednoczeniowym w Poznaniu. (M. in. byli to Michał Grabianka, Zdzisława Meller, Ryszard Kozicki i Antoni Łapczyński). Na przewodniczącego Ogólnopolskiego Komitetu Założycielskiego NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” wybrano Jana Kulaję.

17 IV 1981 r. Henryk Kaźmierski i Henryk Kapsa (ze wsi Zławieś Wielka) byli sygnatariuszami porozumienia bydgoskiego (z ramienia OKZ), którego zapisy m.in. umożliwiały legalizację związku zawodowego rolników.

5 V 1981 r. odbyły się w Toruniu obchody rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja zorganizowane wspólnie przez „Solidarność” rolników, „Solidarność” pracowniczą oraz studentów z NZS. Rozpoczęły się uroczystym przemarszem rolników (ok. 5 tys. uczestników) w asyście koszyrników ze wszystkich gmin toruńskiego. Po przejściu z Rynku Nowomiejskiego na Rynek Staromiejski rolnicy uczestniczyli we mszy św. przed Ratuszem Staromiejskim. Koncologbra przewodniczył ks. dziekan Franciszek Szmyt. W ślad za przychylą postawą episkopatu Polski i prymasa kardynała Stefana Wyszyńskiego „Solidarności” rolniczej w regionie pomagali ojcowie jezuitów, w tym o. Władysław Wołoszyn, a także ówczesny proboszcz parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Toruniu ks. Józef Nowakowski oraz wielu księży diecezji chełmińskiej.

12 V 1981 r. rejestracja w Warszawie NSZZ RI „Solidarność”, (było to możliwe dzięki zapisom porozumienia bydgoskiego z 17 kwietnia), rolnicy z toruńskiego zaprosili przewodniczącego Związku do Torunia. Przebieg rejestracji relacjonowali w Toruniu delegaci WKZ obecni w sądzie, Henryk Kapsa, Michał Grabianka, Karol Matuszewski. Po mszy św. rolnicy spotkali się przy ołtarzu z przewodniczącym Janem Kulajem i Piotrem Baumgartem (członkiem prezydium OKZ).

17 V 1981 r. przed toruńskim Ratuszem Staromiejskim została odprawiona msza św., której przewodniczył ks. dziekan Franciszek Szmyt. Modlono się w intencji ramnego w wyniku zamachu papieża Jana Pawła II i śmiertelnie chorego prymasa Stefana Wyszyńskiego (zmarł 28 V). Homilię wygłosił redemptorysta o. Ryszard Marciniek. Po mszy św. rolnicy spotkali się przy ołtarzu z przewodniczącym Janem Kulajem i Piotrem Baumgartem (członkiem prezydium OKZ).

Po rejestracji członkowie Związku zyskali lokal w Toruniu, zatrudnili prawnika, by pomagać rolnikom i zakupili samochód do wyjazdów w teren. Od 5 VII wydawali pismo „Rzeczychłopska”, którego redakcja mieściła się w Toruniu przy ul. Prostej 5.

Oprócz zebrania związkowych rozpoczęły się spotkania z wojewódzkimi władzami administracyjnymi. Przedstawiano postulaty rolników, którzy oczekiwali m.in. zagwarantowania im własności ziemi, zwrócenia ich pozyty z pracownikami PGR, a także uciążliwych zapisów dotyczących emerytur i świadczeń socjalnych dla rodzin rolników. Dyskutowano też o kontrowersyjnym rządowym projekcie tzw. sprzedaży związanej (artykułów przemysłowych za dostawy żywności).

Sierpień - wrzesień związkowcy z toruńskiego, decyzją WKZ, dołączyli do ogólnopolskiej akcji protestacyjnej rolników. Postulowano, by nie płać tzw. trzeciej raty podatkowej PRR (Fundusz Rozwoju Rolnictwa), w województwie w strajku wzięło udział ok. 70 % rolników. Władza ustąpiła, naliczone kary za niepłacenie podatku umorzono.

Z powodu braku realizacji postulatów rolników (sprecyzowanych w zapisach porozumień rzeszowsko-ustrzyckich i bydgoskich) nastąpiło przekształcenie się Wojewódzkiego Komitetu Założycielskiego NSZZ RI „Solidarność” w Toruniu w komitet strajkowy 8 XI 1981 r. Był to początek strajku rolników w Toruniu.

W okresie od 12 XI do 13 XII 1981 r. trwał strajk okupacyjny w gmachu PP „Cukrownie Toruńskie” (przy ul. Kraszewskiego 40). W składzie komitetu strajkowego znaleźli się: Antoni Łapczyński, Jan Ziętarski, Zdzisława Meller, Henryk Kapsa i Michał Grabianka. Rzecznikiem prasowym strajku został Grzegorz Lorozyk (polonista z Torunia i Łobżenicy), który redagował także „Rzeczychłopską”. Strajk cieszył się poparciem nie tylko rolników z regionu (strajkowali także od 25 XI rolnicy we Włocławku) i całej Polski; postulaty strajkujących poparli pracownicy i członkowie „Solidarności” wielu zakładów pracy z całego województwa.

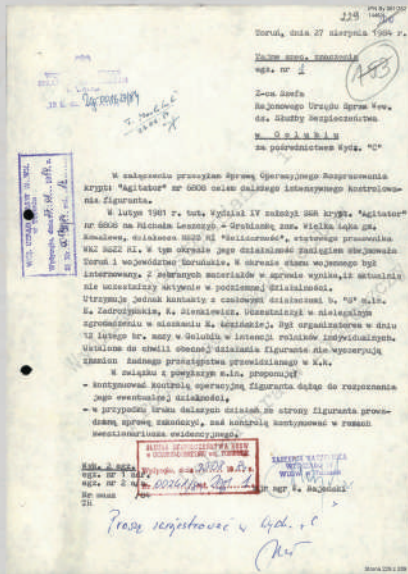
Protest w Toruniu był m.in. wyrazem solidaryzmu wobec strajkujących rolników w Siedlcach i został włączony do Ogólnopolskiego Komitetu Strajkowego.

13 XII 1981 r. wraz z wprowadzeniem stanu wojennego strajk spacyfikowano. W tej sytuacji nie mógł odbyć się planowany ogólnopolski zjazd „Solidarności” rolniczej.

Rząd zawiesił działalność Związku, a jego aktywnych członków z toruńskiego internowano. Byli to: Zbigniew Bożejewicz (Grębocin), Rajmund Depczyński (Golub-Dobrzyń), Michał Jackiewicz (Kawęczyn), Henryk Kapsa (Pędzewo), Ryszard Kozicki (Grębocin), Michał Leszczyko-Grabianka (Wielka Łąka), Grzegorz Lorozyk (Toruń; Łążyń), Antoni Łapczyński (Chełmża), Kamil Matuszewski (Wiewiórki), Zdzisława Meller (Napole), Stanisław Michalek (Węgorzyn), Adam Miłoszewski (Toruń), Krystyna Misiak (Kłódka), Konrad Sienkiewicz (Toruń) i Aleksander Tamila (Miliszewy). Innych represjonowano: nekano przeszuchaniami, zatrzymywano, zastraszano czy zmuszano do podpisywania tzw. deklaracji lojalności.

■ I II 1981 r. pierwszy przemarsz przez miasto związkowców rolników z całego regionu toruńskiego

Sprawa Operacyjnego Rozpracowania krypt. „Agitator”
Delegatura IPN w Bydgoszczy

Michał Leszczyo-Grabianka, fot. Lech Rózański

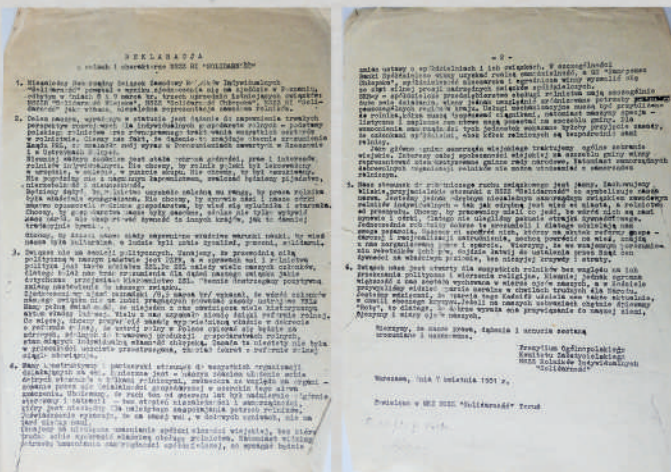
NSZZ RI
"SOLIDARNOSC"

NIEZALEŻNY
SAMORZĄDNY
ZWIĄZEK
ZAWODOWY
ROLNIKÓW
INDYWIDUALNYCH

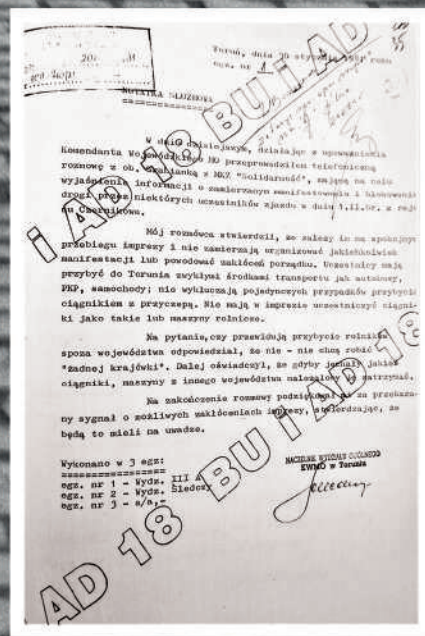
Solidarność

Plakat Eugeniusza Gei-Stankiewicza (ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu)

1 II 1981 r. przemarsz przez Toruń i Zjazd „Solidarności Chłopskiej”

Pierwszy przemarsz rolników z województwa toruńskiego przez miasto zorganizował WKZ w Toruniu. Jego pełnomocnik Michał Grabianka dopełnił wszystkich formalności, m.in. na potrzeby wydarzenia uzyskał zgodę MO na przemarsz. Razem z rolnikami demonstrowali i żądali rejestracji Związku członkowie „Solidarności” pracowniczej, studenci UMK (arrestowani w NZS dopiero od 17 II) i członkowie toruńskiego KIK. Po nabożeństwie w kościele św. Jana rolnicy złożyli kwiaty pod pomnikiem Mikołaja Kopernika, a później wyruszyli ze starówki poprzez Bydgoskie Przedmieście na Bielany. Przed aulą UMK przy ul. Gagarina odbył się wiec biorących udział w marszu. Po południu w auli rozpoczął się I zjazd Związku, w którym uczestniczyło ok. 2 tys. osób reprezentujących komitety założycielskie „Solidarności Chłopskiej” z 23 gmin województwa toruńskiego. Otworzył zjazd Michał Grabianka, w swym przemówieniu omówił strukturę organizacyjną związku i zadania jakie czekają jego członków. Dyskutowano o przyszłości wspólnej reprezentacji środowiska. Wysłuchano dwóch wykładów: doc. Sławomira Kalembki (historyka z UMK), który omówił działanie organizacji chłopskich, zwracając szczególną uwagę na przejawy solidarności i solidaryzmu oraz dra Błażeja Wierzbowskiego (prawnika z UMK, specjalisty prawa rolnego, doradcy Związku), który przedstawił prawne aspekty rejestracji Związku. Głos zabrali przedstawiciele „Solidarności Chłopskiej”: wiceprzewodnicząca Zarządu Wojewódzkiego Zdzisława Meller przedstawiła cele Związku, a Wacław Szramowski omówił statutowe zasady powoływania kół gminnych Związku. Z kolei przedstawiciel „Solidarności” robotniczej Wiesław Cichoń scharakteryzował politykę państwa wobec rolników i główne problemy społeczne wsi. W dyskusji poruszano kwestie krzywd chłopskich i solidarnego działania. Podkreślono, że Zarząd Wojewódzki „Solidarności Chłopskiej” jest popierany przez toruński MKZ. W zjeździe wzięli udział przedstawiciele związkowców rolników z bydgoskiego, włocławskiego, olsztyńskiego oraz gdańskiego.

■ 80R krypt. „Agitator” Delegatura IPN w Bydgoszy, kopia, kolekcja Michała Grabianki

Fot. Lech Rózański

Fot. Lech Rósański

Fot. Lech Rósański

Fot. Lech Rósański

Fot. Lech Rósański

Fot. Michał Kozłowski

Fot. Michał Kozłowski

Fot. Lech Rósański

dla ROLNIKOW

INFORMACJA dla ROLNIKOW zakladajacych NSZZ "Solidarnosc Chlopska"

1. Członkostwo Związku nabyma się po wypełnieniu deklaracji zwiazkowej /w trzech egzemplarzach/.
2. Podstawowym ogniwem Związku jest Koło Wiejskie.
3. Koło "wiejskie powstaje z chwilą zrzeszenia się co najmniej 10 członków.
4. Należy zwołać zebranie Koła Wiejskiego i przeprowadzić wybory do Zarządu:
 - a/ wybory są tajne,
 - b/ głosuje się na kandydatów, nie na listę,
 - c/ w skład Zarządu nie mogą być wybierane osoby zajmujące kierownicze stanowiska w administracji, jednostkach gospodarczych oraz organizacjach politycznych,
 - d/ do Zarządu wybiera się 3-4 osoby, w zależności od liczności koła,
5. Założone Koło Wiejskie należy zgłosić do Naczelnika Gminy oraz do Wojewódzkiego Zarządu NSZZ "Solidarnosc Chlopska" przy MKZ NSZZ "Solidarnosc" w Toruniu.
6. Po utworzeniu minimum czterech Kół Wiejskich na terenie jednej gminy organizuje się zebranie gminne.
7. Na zebraniu gminnym należy przeprowadzić wybory Zarządu Gminnego w/g wyżej wymienionej zasady. Do Zarządu Powinno wejść minimum 7 osób.
8. Na zebraniu gminnym wybiera się również Komisję Rewizyjną /minimum 3 osoby/ kontrolującą działalność Związku pod względem merytorycznym, formalnym i finansowym.
9. O powstaniu Gminnego Koła należy powiadomić Naczelnika oraz Wojewódzki Zarząd NSZZ Rolników Indywidualnych.
10. Koła Wiejskie oddają po jednej deklaracji do Zarządu Gminnego oraz Zarządu Wojewódzkiego.
11. Wszystkie zebrania muszą być protokołowane w 2-oh egzemplarzach. Jeden protokół oddaje się do jednostki nadrzędnej.

Zarząd Wojewódzki
NSZZ Rolników Indywidualnych

P-100/20/11/81
1000 egz.

Fot. Michał Kozak

SPOLCENY PIERISONT W SPRAWIE UZNAJANIA CHLOPEKICH ZWIĄZKOW ZAWODOWYCH.

/Zakład/ _____
/Miejscowość/ _____
/Województwo/ _____
/Liczba podpisów/ _____
/Data/ _____

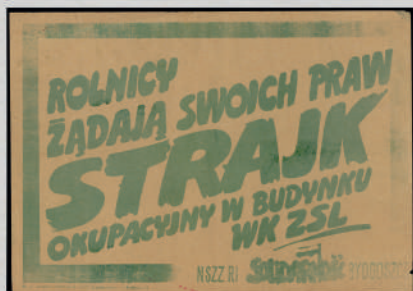
Od września 1980 wzięliśmy o znanie związków zawodowych. Konstytucja PRL ich nie zabrania. Przeciwnie - "elita" ZSL, biurokracja - ZZZ, oraz i inne prawa, na które powołuje się sąd. Za nami - prasa niemieckopolska, "Solidarnosc", Spisokopci Polski i opinia społeczna. Bez NSZZ Rolników Indywidualnych, autentycznego samorządu rolniczoego Polska nigdy nie wyjdzie z kryzysu żywnościowego. Przez kraj przeszła pierwsza fala demonstracji chłopów - zapowiedzi walki. W nadziei, że ostrzeżenie formy jej odzwierciedla się zbliżone, czekając na jej sprostowanie okres 150 dni. Spokój i praca, zamyślenie od tych od których zależy, uznanie i rejestracja Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Rolników Indywidualnych "Solidarnosc", potwierdzając to zjednoczenie i ewaluacja stażowych Własnościach podpisami.

Przez kraj przeszła pierwsza fala demonstracji chłopów

Fot. Lech Bożanski

lut, marzec 1981 r.

■ Takie plakaty były widoczne na szybach okien siedziby WK ZSL w Bydgoszczy, w której rolnicy strajkowali.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

8 lutego w Bydgoszczy protestowali członkowie „Solidarności Chłopskiej”, toruńskie reprezentowali delegaci: Henryk Kapsa, Zdzisław Meller, Michał Grabianka, Ryszard Kozicki, Zbigniew Bożejewicz. Prezydium WZK w Toruniu udzieliło poparcia strajkującym. Delegaci z województwa toruńskiego solidaryzowali się i strajkowali (16 III – 17 IV 1981 r. w siedzibie WK Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego przy ul. Dworcowej 87) wraz z rolnikami „Solidarności Chłopskiej” w Bydgoszczy. Stałym delegatem z toruńskiego był Kamil Matuszewski, a obsługą prawną strajku zajmował się m.in. dr Błażej Wierzbowski z Torunia (wraz z prof. Andrzejem Stelmachowskim). On także był obecny na posiedzeniu Wojewódzkiej Rady Narodowej 19 marca; natomiast po Wydarzeniach Bydgoskich Zdzisław Meller wystosowała protest w imieniu toruńskich rolników. W obronie interesów rolników stanęli przywódcy i członkowie NSZZ „Solidarność”, czego potwierdzeniem był ogólnopolski strajk ostrzegawczy. Zarówno w Toruniu, jak i na terenie całego kraju 27 III 1981 r. od 8.00 do 12.00 strajkowali nie tylko członkowie „Solidarności”, a sprawa rolników została nagłośniona. Członkowie toruńskiej zielonej „Solidarności” z uznaniem przyjęli zapis zawarty w porozumieniach bydgoskich (17 IV), który dawał możliwość legalizacji związku zawodowego rolników. Sygnatariuszami porozumienia bydgoskiego z regionu toruńskiego byli: Urban i Kamil Matuszewscy (z OKS), oraz OKZ Henryk Kaźmierski i Henryk Kapsa.

Toruń, dnia 19.03.1981r.

Komunikat Nr 2

Wojewódzki Komitet Strajkowy

Wojewódzki Komitet Strajkowy w pierwszym dniu pogotowia strajkowego informuje wszystkich członków NSZZRJ „Solidarność” -

1. Solidaryzując się ze strajkującymi rolnikami w budynku Z.S.L. w Bydgoszczy domagamy się uruchomienia telexu w celu umożliwienia łączności ze strajkującymi w całym kraju.
2. Uważamy, że słusznie postulaty wszystkich rolników w całym kraju wyrażone w uchwale z dnia 18.03.1981r. winny być załatwione przez Komisję Rządową natychmiast.
3. Domagamy się przeprowadzenia ponownych demokratycznych wyborów do kolekt rolniczych. Wybory takie winny być przeprowadzone zgodnie z wolą rolników przy współudziale przedstawicieli NSZZRJ „Solidarność” oraz WZKIOR.
4. Wszystkich rolników członków naszego związku wzywamy do poparcia strajkujących rolników przez czynne włączenie się w akcję prapagandową.
5. Wzywamy do zachowania ładu i porządku. Wszystkie akcje nieskonsultowane z Woj. Komitetem Strajkowym są niedozwolone. Nie można paraliżować napiętej sytuacji wywołanej przez naród.
6. Wzywamy do zachowania ładu i porządku. Wszystkie akcje nieskonsultowane z Woj. Komitetem Strajkowym są niedozwolone. Nie można paraliżować napiętej sytuacji wywołanej przez naród.

Wojewódzki Komitet Strajkowy

TORUŃ

I. TŁO DRAMATU

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

SKATOWY JAN RULOWSKI

Wojewódzki Komitet Strajkowy w Bydgoszczy, dnia 19.03.1981r.

MELDUEJMY ZAKOŃCZENIE ROZMÓW

W BYDGOSZCZY
19. III 1981r.

Zakończony pierwszy etap pracy i etapowe ocenyce poszczególnych zespołów. Wskazanie na ich osiągnięcia i trudności. Wskazanie na trudności i osiągnięcia. Wskazanie na trudności i osiągnięcia. Wskazanie na trudności i osiągnięcia.

Діагноза в Бідгочі

[illegible]

Biuro Prasowe Strajku

167

3 V 1981 r. obchody rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja

Fot. Michał Kokoł

Fot. Michał Kokoł

W pierwszym rzędzie przedstawiciele „Solidarności” Rolników, od lewej Henryk Kaźmiercki, Zdzisław Meller, Andrzej Murawski („Solidarność” pracowników), N. Michał Grabianka i Tadeusz Olszewski („Solidarność” pracowników)

Fot. Michał Kokoł

Od lewej Edward Strzyżewski, Krystyna Sienkiewicz, Genard Piechocki („Solidarność” pracowników), N. Henryk Kaźmiercki oraz z wieńcem (drugi z prawej) Zbigniew Bożewicz (NBZZ RI „Solidarność”)

STUDENCI ROLNIKÓW. Wiosenne Zrzeszenie Studentów Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu postanowiło samist organizowanie dorocznego studenckiego jubileuszów przeprowadzić akcje pomocy dla rolników, którzy brali udział w akcjach protestacyjnych na rzecz samostowania NSZZ RI „Solidarność” studenci z Torunia zapowiedzieli do innych uczelni o podobną pomoc. (APF)

Do pomocy rolnikom nie doszło, zabrakło ochotnych studentów, ale pomysły były nawiązaniem do podobnych działań prowadzonych m.in. przez brata M. Grabianki ks. Mikołaja Grabiankę

WOLNE SŁOWO

SERWIS informacyjny nr 33

BIULETYN INFORMACYJNY NSZZ „SOLIDARNOSC” Toruń 15.05.1981r.

3.05.1981r. w Toruniu odbyły się uroczyste obchody 190 rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Uroczystości zostały zorganizowane przez NSZZ RI „Solidarność” przy pomocy Komisji Zakładowych NSZZ „Solidarność” oraz NZS. Uroczystości rozpoczęły się o godz. 9.00 na Rynku Nowomiejskim gdzie liczące ok. 100 osób delegacje NSZZ RI „Solidarność” z województwa toruńskiego i z przeliczającą Człuchowską, MKZ NSZZ „Solidarność” z K. Strzyżewskim oraz przedstawiciele NZS. Wielu ludzi z transparentów nawiązywało do demokratycznych tradycji Konstytucji 3 Maja, ubrały w ten sposób wyrażenie sprzeciwu 190 lat z bieżącymi wydarzeniami w naszym kraju. O godz. 9.30 zakończono „Masę”. Po jej odprawieniu ruszył pochód. Na czele szli kasztelan, Trasa przebiegała ulicami Św. Jakuba, Św. Katarzyny.

W ramach, Wzrost Sikorskiego i Dzierżyńskiego. Na całej trasie pochodu, nieśmiertelnej pogody, liczące towarzyszyli nam mieszkańcy Torunia. O godz. 9.45 pochód dotarł pod pomnik M. Kopernika, gdzie delegacja NSZZ RI „Solidarność” złożyła wieńce i kwiaty.

O godz. 10.00 H. Kaźmiercki w imieniu rolników powitał zgromadzonych na Rynku Nowomiejskim. Następnie przewodniczący Komisji Obchodów Święta 3 Maja - Michał Grabianka dokonał oficjalnego otwarcia uroczystości.

Na Rynku Nowomiejskim, przed starostą polskim, zgromadziły się wielotysięczne tłumy toruńskie. Obiegane nawet halasy i akcje kamienic. O godz. 10.05 rozpoczęła się masa św. konsekreowana przez 12 księży. Zgromadzone delegacje i wierni w skupieniu i ze wzruszeniem uczestniczyli w masie. W kazaniu ks. prof. Czapla, z Polpina nawiązał do tradycji obchodów święta 3 Maja, żywej w pamięci starożytności, mówił o roli Kościoła w przemianach, jakie dokonują się obecnie w naszym kraju, wskazywał na potrzebę jedności wszystkich Polaków - wierzących i niewierzących.

Po masie św. o godz. 11.30, doc. dr hab. M. Kallus z UMK przedstawił genezę Konstytucji 3 Maja, skłonił do jej uchwalenia oraz jej znaczenie dla rozwoju demokracji i postępu. Następnie zabrał głos ks. prof. Matuszewski, członek Prezydium NSZZ RI „Solidarność”, uczestnik strajku w Bydgoszczy. Przedstawił aktualną sytuację w ruchu robotniczym na wal. wyraził nadzieję na skuteczne działania NSZZ RI „Solidarność” na rzecz poprawy warunków materialnych i wzajemnie do przeciwdziałania się wrobiec zabitość jedności chłepów.

Oficjalne części uroczystości zakończył Michał Grabianko. W swym wystąpieniu oficjalnie przedstawił nam liczące przybycie, nawiązanie do tradycji i siły oraz podziękował za pomoc przy organizowaniu uroczystości. Uroczystości zakończyły się odśpiewaniem „Masy”. O godz. 12.30 rozpoczęło się pod Ratuszem sprzedanie pamiątek. Na straganach, prowadzonych przez studentów z NZS, można było kupić pamiątkowe koszulki, czapki, znaczki i programy. Równocześnie studenci z Wydziału Sztuk Pięknych z UMK wystawili swe obrazy.

O godz. 14.00 w Muzeum Sztuki wystąpiła Orkiestra Dęta z Zespołu Szkół Ekonomicznych. Wykorzystując chwilę bezdeszczowej pogody na estradzie przed Ratuszem ponownie zaprezentowała się grupa taneczno-musyczna z Zegartowic. Występ ten przyciągnął dużą rzeszę publiczności, która z aplauzem przyjęła słodkich i wirtuozowskich wykonawców pieśni, przysięstek i tańców ludowych. O godz. 16.00 w Sali Nowomiejskiej Ratusza koncertował Kwartet Toruński.

W programie znalazły się między innymi utwory St. Moniuszki i L.v. Beethovena. O godz. 17.00 do Dworku Artusa przybyła publiczność, która wzięła udział w koncercie zespołu rockowego ES-20 z UMK. Występ ten zakończył program przygotowany przez organizatorów na uroczystości 3 Maja.

Deszczowa pogoda nie przerwała i nie zmniejszyła mieszkańców Torunia i delegacji rolników z całego województwa. Przybyli tłumnie, by zaszczepić się na zniszczenie, nawiązanie do tradycji i siły naszego kraju, a spontaniczność i głębokość przyjęcia tego święta na długo porostaną w pamięci i dążyć impuls do dalszej pracy ku naprawie naszego państwa.

P. Wyrzykiewicz

Obchodami na bieżąco informowało toruńskie „Wolne Słowo”

Fot. Michał Kokoł

3 V 1981 r. obchody rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 Maja To były pierwsze po okresie zniewolenia majowe obchody niezwiązane ze świętem pracy. Zostały zorganizowane (komitet obchodów powołano 28 IV z inicjatywy Michała Grabianki i Henryka Kapsy) wspólnie przez „Solidarność” rolników, „Solidarność” pracowników oraz studentów z NZS. Rolnicy dzielili się radością z legalizacji swego związku. Uroczystości rozpoczęły się o 9.30 uroczystym przemarszem rolników ze wszystkich gmin województwa toruńskiego (ok. 5 tys. uczestników) w asyście kosynierów (stroje wypożyczono z Teatru im. Wilama Horzycy w Toruniu). Trasa wiodła z Rynku Nowomiejskiego na Rynek Staromiejski ulicami: św. Katarzyny, Wały gen. Sikorskiego i Dzierżyńskiego (ob. Chełmińska). Wymarsz poprzedziło odśpiewanie „Roty”. W trakcie przemarszu śpiewano pieśni patriotyczne przy akompaniamencie idącej na czele orkiestry dętej kolejarzy. Liderzy związku rolników złożyli kwiaty pod pomnikiem Mikołaja Kopernika (m.in. wieniec z orłem wykonanym z białych i czerwonych goździków). O godz. 10 zebranych powitał Henryk Kaźmierski z NSZZ RI „Solidarność”. Później zabrał głos przewodniczący komitetu obchodów Michał Grabianka.

3 V 1981 r.

msza święta polowa przed kościołem Św. Ducha

Kulminacyjnym momentem uroczystości była msza św. polowa koncelebrowana przez dwunastu księży (ołtarz znajdował się przed Ratuszem Staromiejskim; w jego budowie 2 V pomagali strażacy; a w nocy wystawiono wartę, MKZ pilnował, by „nieznani sprawcy” nie zniszczyli ołtarza). Koncelebrze przewodniczył ks. dziekan Franciszek Szymt. Grupa księży wyruszyła z kościoła oo. jezuitów pw. Św. Ducha (na zachowanym zdjęciu można rozpoznać jezuitę o. Władysława Wołoszyna, ks. Stanisława Kardasza, ks. Zygmunta Frosta, ks. Krzysztofa Zdanowicza i ks. Feliksa Wnuka-Lipińskiego; na innej fotografii Michała Kokota wykonanej po mszy św. widoczny jest także ks. prałat Józef Nowakowski). Homilię wygłosił ks. prof. Stanisław Człapa z Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie (W ślad za przychylną postawą Episkopatu Polski i prymasa kardynała Stefana Wyszyńskiego „Solidarności” rolniczej w regionie pomagali ojcowie jezuiti, m.in. o. W. Wołoszyn oraz ówczesny proboszcz parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Toruniu ks. Józef Nowakowski. Związek miał wsparcie wielu księży diecezji chełmińskiej).

Fot. Artur Wiśniewski

Fot. Artur Wiśniewski

Fot. Grzegorz Osierki

Deszcz nikomu nie przeszkadzał

W orszaku można rozpoznać jezuitę o. Władysława Wołoszyna, ks. Stanisława Kardasza (proboszcza parafii Małki Bożej Zwycięskiej w Toruniu), ks. Zygmunta Frosta (proboszcza parafii św. Teresy od Dzieciątka Jezus z Grębocina), ks. Krzysztofa Zdanowicza ze Złotewi i Kąkolewka oraz ks. Feliksa Wnuka-Lipińskiego (proboszcza z Gronowa).

Fot. Michał Kokot

Fot. Michał Kokot

Przemawia Henryk Kaźmierski, na tle krzyża Michał Grabianka

Fot. Michał Kokot

MARYJO KROLOWO POLSKI

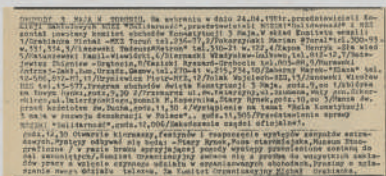
MODL SIE ZANAMI

Fot. Lech Rókański

■ Na pamiątkę obchodów wielu uczestników mszy św. zabierało jeden kłosek z ołtarza.

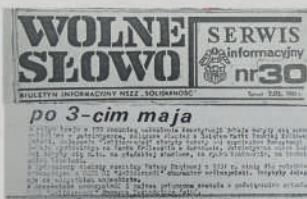

For: Michael Kraker

■ Michał Kokot z pamiątkowym kłosem ze snopka zboża ustawionego przy ołtarzu

■ Zdzisław Meller i Zbigniew Bożejewicz z „Solidarności” Rolników składają kwiaty przed pomnikiem Mikołaja Kopernika na Rynku Staromiejskim w Toruniu.

O przygotowaniach
i przebiegu obchodów
informowano w „Wolnym Słowie”

Zebrani wysłuchali także wykładu doc. Mariana Kallasa (z Wydziału Prawa UMK), „Rola Konstytucji 3 Maja, okoliczności jej uchwalenia i znaczenie dla rozwoju demokracji w Polsce”. Następnie Kamil Matuszewski z rolniczej „Solidarności” zrelacjonował przebieg rejestracji NSZZ RI „Solidarność”. Na zakończenie Michał Grabianka podziękował organizatorom i zebranych. Na pamiątkę mszy św. wielu uczestników wzięło po kłosie zboża ze snopka przy ołtarzu. Po części oficjalnej odbył się kiermasz (na Nowym Rynku i chodnikach wokół Starego Rynku) i część artystyczna. Obchody w Toruniu rozpoczęto już 29 IV, kiedy to w Bibliotece Uniwersyteckiej okolicznościowy wykład o Konstytucji wygłosił prof. Jacek Staszewski (historyk z UMK). Przygotowano także wystawę starodruków poświęconą Konstytucji 3 Maja.

[illegible][illegible]

12 V 1981 r.

Sąd Wojewódzki w Warszawie zarejestrował
Niezależny Samorządny Związek Zawodowy
Rolników Indywidualnych „Solidarność”

NSZZ RI „SOLIDARNOSC” ZAREJESTROWANY. 12.05.

Pośrodku (w zespole krakowskiej) przewodniczący Związku Jan Kulaj, krzyż trzyma Kamil Matuszewski (rolnik z Płużnicy, członek NSZZ RI „Solidarność” województwa toruńskiego), obok kapłan podziemnej „Solidarności” ks. Stanisław Olaf Małkowski (w sierpniu 1980 r. jako delegat Komitetu Samoobrony Chłopskiej Ziemi Grójeckiej uczestniczył w strajku w Stoczni Gdańskiej)

POROZUMIENIE
zawarte dnia 17 kwietnia 1981r. w Rydgoszcu pomiędzy:
Komisją działającą w imieniu Rządu Polskiej Rzeczypospolitej
Ludowej a Ogólnopolskim Komitetem Strajkowym
Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Rolników
Indywidualnych „Solidarność” Ogólnopolskim Komitetem
Założycielskim NSZZ RI „Solidarność” przy udziale przedstawicieli
Krajowej Komisji Porozumowawczej NSZZ „Solidarność”
Ogólnopolski Komitet Strajkowy i Ogólnopolski Komitet Założycielski NSZZ
RI „Solidarność” przyjęły do wiadomości oświadczenie Rządu PRL z dnia
16 kwietnia 1981r.
W nawiązaniu do oświadczenia Rządu PRL strony uzgodniły co następuje:
1. Rząd zwrócił się do Sejmu-PRL o stworzenie podstaw prawnych dla
zarejestrowania NSZZRI „Solidarność”, tak aby Związek był zarejestro-
wany do dnia 10 maja 1981r. - zgodnie z postulatem OKS i OKZ- na takich
sących zasadach i w takim samym trybie, jakie dotyczy rejestracji
pracowniczych związków zawodowych.

ZAREJESTROWANY.

17 V 1981 r. msza św. na toruńskim Rynku Staromiejskim i spotkanie z Janem Kułajem

Przed toruńskim Ratuszem Staromiejskim drugi raz w maju spotkali się na mszy św. rolnicy z NSZZ RI „Solidarność” województwa toruńskiego. Koncelebrze ponownie przewodniczył ks. dziekan Franciszek Szmyt. Podczas mszy św. modlono się w intencji rannego w wyniku zamachu papieża Jana Pawła II oraz zawsze przychylnego rolnikom z zielonej „Solidarności”, walczącego o sprawy wsi i chłopów, śmiertelnie chorego prymasa Stefana Wyszyńskiego (zm. 28 V). Homilię wygłosił redemptorysta o. Ryszard Marcinek. Po mszy św. rolnicy spotkali się przy ołtarzu z Janem Kułajem (przewodniczącym NSZZ RI „Solidarność”) oraz Piotrem Baumgartem (członkiem prezydium Ogólnopolskiego Komitetu Założycielskiego) i zadali im wiele pytań. Na zakończenie spotkania, niektórym uczestnikom, udało się „złapać” hojnie rozrzucone przez J. Kułaję goździki z bukietu, białe i czerwone.

Wiec rolników w Toruniu

Liczne rzesze torunian i delegacje rolników uczestniczyły w wiecu, zorganizowanym na Rynku Staromiejskim przez Wojewódzki Komitet Założycielski NSZZRI „Solidarność”.

Zaproszonych gości, przewodniczącego Ogólnopolskiego Komitetu Założycielskiego Jana Kułaję i członka Prezydium Piotra Baumgarta powitali działacze związkowi z woj. toruńskiego — Henryk Kaźmierczak i Michał Grabianka. Zabrał też głos przewodniczący MKZZ Edward Strzyżewski, podkreślając wagę powstania autonomicznego sojuszu robotniczo-chłopskiego i wydarzeń, w których uczestniczymy, które mają wymiar historyczny.

Jan Kułaj powiedział m. in.: „Słucham się ołtarza wsi o religijność, ale nie skończyła się ucieka o związek. Trzeba oddać ster

tym, którzy wiedzą, jak go prowadzić.”

Dotąd nie mogliśmy mówić prawdy, dopiero musieliśmy powstać i mówić, a myśmy mogli zacząć mówić. Tylko w jedności możemy coś zrobić, ziarno rzucone oddzielnie nie będzie przynosiło pożytecznych plonów.

Jaki nam jest potrzebny związek? Siły i mocny, abyśmy mogli uszytywać mundury, żeby nie można było skłócić robotnika i chłopca, żebyśmy mogli żyć wolni, w pełnej demokracji.

Podniesienie cen skupu produktów rolnych nie daje rolnikom, a spowoduje podwyższenie cen na żywność. Trzeba udrożnić pnięcie, rynek spożywczy w torwar, a nie nadmier papierków. Produkcja musi być opłacalna. Polacy jest potrzebny dobry rząd, dobre partie i dobre 28%. Nie grupa najemników do klasowania i mówienia, że nie da się zrobić. Każdy musi myśleć za siebie i mówić za siebie.

Przemówienie przerywano oklaskami. Zabrał też głos Piotr Baumgart i Kamil Matyszewski z Torunia. Na zakończenie wiecu odespiewano Rotę i hymn.

(1)

MSZA ŚW. NA TORUŃSKIM RYNKU

Przez minione trzy dni w kościołach Torunia i województwa trwały modły i specjalne nabożeństwa w intencji Ojca Świętego i prymasa Polski. Szczególnie 16 bm. w dzień comiesięcznych modłów za papieża zbierali się wierni, aby prosić Boga o łaskę zdrowia i ulgi w cierpieniach dla obu bliskich sercom Polaków rodaków.

W niedzielę o godzinie 16.00 na Rynku Staromiejskim w Toruniu rozpoczęła się koncelebrzana msza św., którą z inicjatywy Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Rolników Indywidualnych „Solidarność”, odprawił ks. dziekan Franciszek Szmyt w towarzystwie kilkunastu kapłanów toruńskich. Podczas nabożeństwa została odczytana odezwa, którą do wiernych skierował ks. biskup Zygfryd Kowalski. Oto fragment apelu wikariusza kapitułowego, który został wczoraj przekazany wiernym także podczas innych mszy:

„W obliczu ludzkiej niepozytowości i zwyrodnienia oraz zorganizowanej zbrodniczości wyrażamy jednoznacznie zdecydowane potępienie i najgłębsze obrzydzenie, prosząc równocześnie Ojca Miłosierdzia o łaskę opamiętania dla ludzi zaślepionych i obłąkanych przez nienawiść i żalosne namiętności: „Ojcie, przepuść im, bo nie wiedzą, co czynią.”

Hasła przy ołtarzu: Polska zawsze wierna, Prawda was wyzwoli, Panie oddaj nas pokojem

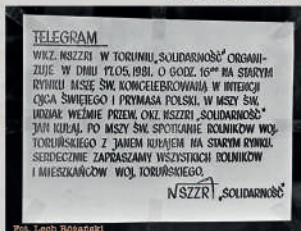

Fot. Lech Różański

Fot. Lech Różański

17 V 1981 r.
spotkanie w Toruniu
z Janem Kulajem

Fot. Lech Rósański

Przy mikrofonie Edward Strzyżewski,
na drugim planie od lewej Henryk Kaźmiercki, Jan Kulaj,
Kamil Matuszewski i Piotr Baumgart

Fot. Lech Rósański

Fot. Lech Rósański

Jan Kulaj
przemawiał
stojąc przy
ambonie
z kościoła
oo. jezuitów

Fot. Lech Rósański

Obok Jana Kulaję Miłbieta i Henryk Kapsa

Fot. Grzegorz Osowski

Fot. Lech Rósański

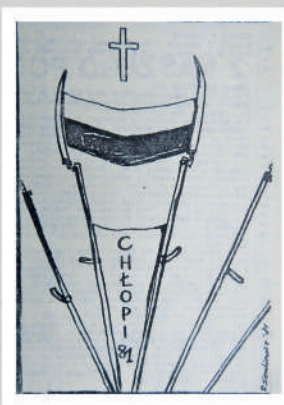
Na tle krzyża
Michał Grabianka
organizator
spotkania

Od lewej Andrzej Murawski, Jan Kulaj, Henryk Kaźmiercki, Edward Strzyżewski

Fot. Lech Rósański

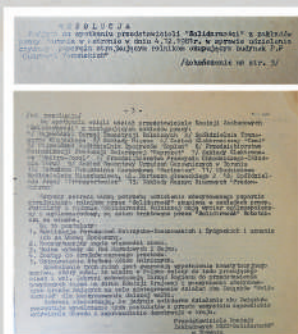
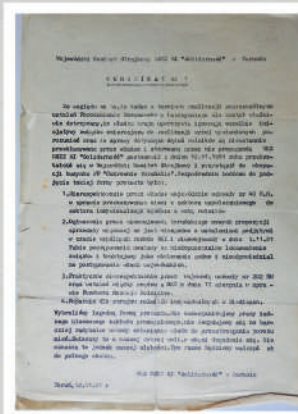
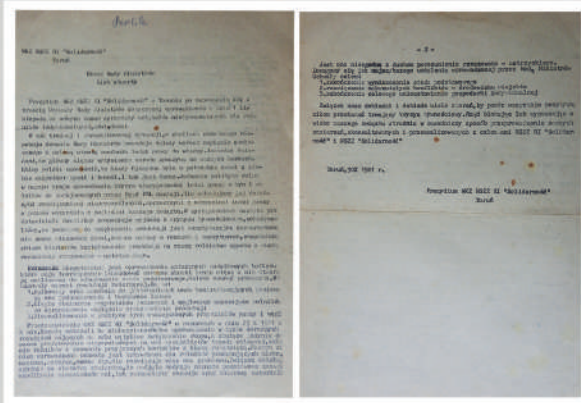
**Toruńskie pismo NSZZ RI
„Solidarność” - „Rzeczychłopska”
ukazywało się od 5 VII 1981 r.**

[illegible]

■ Stopka redakcyjna z pisma

12 XI-13 XII 1981 r. strajk rolników w Toruniu

Brak realizacji postulatów rolników (sprecyzowanych w zapisach porozumień rzeszowsko-ustrzyckich II 1981 i bydgoskich 17 IV 1981) spowodował, że 8 XI 1981 r. na zebraniu (w siedzibie Klubu Inteligencji Katolickiej przy ul. Mostowej) Wojewódzki Komitet Założycielski NSZZ RI „Solidarność” w Toruniu został przekształcony w komitet strajkowy. 12 XI ok. 14.30 rolnicy w siedzibie PP „Cukrownie Toruńskie” przy ul. Kraszewskiego 40 rozpoczęli strajk, który trwał do 13 XII 1981 r. Strajk miał charakter okupacyjny. Na czele strajku rolników stanął Antoni Łępczyński z Chełmży. Strajk zyskał poparcie nie tylko rolników z regionu (od 23 XI strajkowali także rolnicy we Włocławku), lecz także całej Polski. Postulaty strajkujących poparli pracownicy i członkowie „Solidarności” wielu zakładów pracy z województwa toruńskiego. Protest w Toruniu był m.in. wyrazem solidaryzmu wobec strajkujących rolników w Siedlcach, a Komitet Strajkowy został włączony w skład Ogólnopolskiego Komitetu Strajkowego. W Toruniu strajkujących wsparli przedstawiciele komisji zakładowych toruńskiej „Solidarności” pracowniczey z wielu zakładów pracy m.in.: Wojewódzkiego Zarządu Inwestycji Rolniczych, Spółdzielni Transportu Wiejskiego, Zakładów Miejsnych, Zakładu Elektronicznego „Cemi”, Wojewódzkiej Spółdzielni Spożywców „Spotem”, Przedsiębiorstwa Mechanizacji Produkcji Zwierzęcej „Meprozet”, Zakładów Elektronowych „Unitra-Toral”, Przedsiębiorstwa Przemysłu Chłodniczego – Chłodnia Toruń, Zakładu Remontowego Urządzeń Gazowych w Toruniu, Toruńskiej Przędzalni Czesankowej „Merinotex”, Młodzieżowej Spółdzielni Mieszkaniowej, Spółdzielni Pracy „Transportowiec”, Zakładów Maszyn Biurowych „Predom-Metron” (Rezolucja w sprawie czynnego poparcia rolników z 4 XII 1981, „Wolne Słowo” nr 130 z 8 XII 1981). Dodatkowo związkowcy z ZWCh „Elana” codziennie wyznaczali 5 pracowników, którzy dyżurowali ze strajkującymi („Wolne Słowo” nr 130 z 8 XII 1981). Strajkujący zajęli cztery pomieszczenia, wspólnie przygotowywali posiłki i dzielili się jedzeniem m.in. ze studentami. W udekorowanej świetlicy (gdzie nie zabrakło wizerunku Matki Bożej i krzyża, który zawsze rolnikom towarzyszył) były regularnie odprawiane msze św. Odprawiali je oo. jezuiti (co wspomina ks. prałat Józef Nowakowski, który także nie odmówił odprawiania mszy rolnikom, wymagał tylko ciszy i skupienia w trakcie liturgii). W niedziele do siedziby strajkujących przyjeżdżały kobiety (żony, matki i córki rolników), które musiały przejąć ich obowiązki w domu i w polu. 19 XI strajkujących odwiedził Jan Kułaj. Strajk zyskał także poparcie Zarządu Regionu Toruńskiego.

STRAJK ROLNIKÓW OKUPACYJNY woj. toruńskiego

NOWOŚCI
DZIENNIK TORUŃSKI
Rok XIV 232 (1981) Czwartek 17.12.1981

O co chodzi rolnikom z „Solidarności”, którzy zajęli biurowiec cukrowni w Toruniu

(Dokończenie ze str. 1)
W tym momencie, kiedy w całym kraju trwa strajk rolników, w Toruniu, w województwie kujawsko-pomorskim, rolnicy z „Solidarności” zajęli biurowiec cukrowni. Władze lokalne i wojewódzkie nie chcą, aby strajk rolników w Toruniu przybrał formę okupacji. Władze lokalne i wojewódzkie nie chcą, aby strajk rolników w Toruniu przybrał formę okupacji. Władze lokalne i wojewódzkie nie chcą, aby strajk rolników w Toruniu przybrał formę okupacji.

NOWOŚCI
DZIENNIK TORUŃSKI
Rok XIV 232 (1981) Czwartek 17.12.1981

Strajk okupacyjny rolników trwa nadal

W tym momencie, kiedy w całym kraju trwa strajk rolników, w Toruniu, w województwie kujawsko-pomorskim, rolnicy z „Solidarności” zajęli biurowiec cukrowni. Władze lokalne i wojewódzkie nie chcą, aby strajk rolników w Toruniu przybrał formę okupacji. Władze lokalne i wojewódzkie nie chcą, aby strajk rolników w Toruniu przybrał formę okupacji.

NOWOŚCI
DZIENNIK TORUŃSKI
Rok XIV 232 (1981) Czwartek 17.12.1981

W Toruniu strajkują rolnicy i studenci

W tym momencie, kiedy w całym kraju trwa strajk rolników, w Toruniu, w województwie kujawsko-pomorskim, rolnicy z „Solidarności” zajęli biurowiec cukrowni. Władze lokalne i wojewódzkie nie chcą, aby strajk rolników w Toruniu przybrał formę okupacji. Władze lokalne i wojewódzkie nie chcą, aby strajk rolników w Toruniu przybrał formę okupacji.

ILUSTROWANY KURIER POLSKI
Wydanie nr 232 - Czwartek 17.12.1981 - 16 str. 232

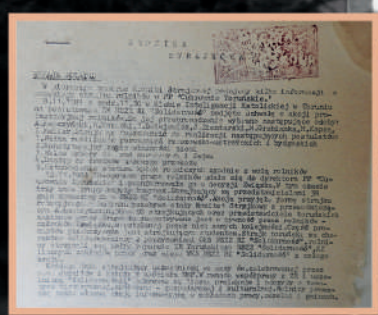
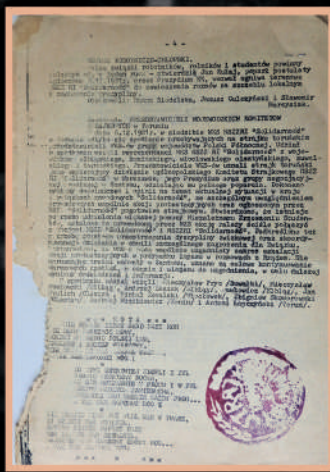
Rolnicy okupują biurowiec Cukrowni Toruńskich

W tym momencie, kiedy w całym kraju trwa strajk rolników, w Toruniu, w województwie kujawsko-pomorskim, rolnicy z „Solidarności” zajęli biurowiec cukrowni. Władze lokalne i wojewódzkie nie chcą, aby strajk rolników w Toruniu przybrał formę okupacji. Władze lokalne i wojewódzkie nie chcą, aby strajk rolników w Toruniu przybrał formę okupacji.

W KRAJU

13 XII 1981 r. w momencie wprowadzenia stanu wojennego w kraju toruński strajk spacyfikowano. Około godziny 5.00 otoczono budynek Cukrowni Toruńskich, a o godzinie 6.00 nastąpił szturm oddziałów ZOMO. Jeden z uczestników, Henryk Śmiałek, wspominał brutalne zajęcie siedziby strajkujących: „zaraz po wybiciu szyby w drzwiach wejściowych, funkcjonariusze sił porządkowych wtargnęli do środka, spychani przez zomowców, walących pałami w tarcze, rolnicy, i wartownicy zostali przyciśnięci do ściany, po czym zaczęli śpiewać Rotę i hymn narodowy, podczas gdy oprawcy zrywali i deptali wizerunek Orła Białego w koronie, obraz Matki Bożej, a także całe wyposażenie ołtarza. Oprócz pomieszczeń okupowanych przez rolników oddział ZOMO dokonał spustoszeń w całym budynku. Kierujący akcją oficer spisał dane związkowców, odsyłając ich do domu z nakazem meldowania się we właściwej miejscowo jednostce milicji”.

W tej sytuacji nie mógł się odbyć planowany ogólnopolski zjazd „Solidarności” rolniczej. Rząd zawiesił działalność Związku, a aktywnych członków z regionu toruńskiego internowano. Byli to: Zbigniew Bożejewicz (Grębocin), Rajmund Depczyński (Golub-Dobrzyń), Michał Jackiewicz (Kawęczyn), Henryk Kapsa (Pędzewo), Ryszard Kozicki (Grębocin), Michał Leszczyć-Grabianka (Wielka Łąka), Grzegorz Łorczyk (Toruń; Łążyń), Antoni Łapczyński (Chełmża), Kamil Matuszewski (Wiewiórki), Zdzisława Meller (Napole), Stanisław Michałek (Węgorzyn), Adam Miłoszewski (Toruń), Krystyna Misiak (Kłódka), Konrad Sienkiewicz (Toruń), Aleksander Tamiła (Miłszewy); innych represjonowano, m.in. zastraszano, zatrzymywano na ponad 30 godzin, nekano przesłuchaniami, niektórych z zatrzymanych rolników bito (miało to miejsce na posterunku w Lipinkach, tam pobito Janinę Kowalską, Tadeusza Białobrzeskiego, Rajmunda Gilginastę).

STRAJK
OKUPACYJNY
ROLNIKÓW
WOJ. TORUŃSKIEGO

Pamięci

Antoniego Łapczyńskiego (Chełmża; Lisewo), Zdzisławy Meller (Napole), Zbigniewa Bożejewicza (Grębocin), Henryka Kapsy (Pędzewo), Kamila Matuszewskiego (Wiewiórki), Rajmunda Depczyńskiego (Golub-Dobrzyń), Grzegorza Lorczyka (Toruń), Krystyny Misiak (Kłódka), Aleksandra Tamły - Miliszewy (gm. Ciechocin), Konrada Sienkiewicza, Henryka Kaźmierskiego (Miyniec), Bolesława Nowaka

oraz Tadeusza Białobrzzeskiego, Ludwika Całbeckiego, Rajmunda Gilginasta, Piotra Kiljana, Kazimierzy Koniecznej, Stanisława Króla, Jana Kuciaka, Stanisława Ligmanowskiego (Radomin), Jana Mazura (Nieżywieć), Antoniego Mietły, Aleksandra Sikory, Bogdana Topolewskiego i innych osób, którym rolnioza „Solidarność” Regionu Toruńskiego zawdzięcza swe powstanie na przełomie 1980/1981 roku.

W ekspozycji wykorzystano fotografie: Lecha Różańskiego z jego własnej kolekcji, Michała Kokota z kolekcji Marii Kokot, Grzegorza Osowickiego i Artura Wiśniewskiego z ich własnej kolekcji, dokumenty z prywatnego archiwum Michała Leszczyc-Grabianki oraz materiały Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu (kolekcję fotografii Remigiusza Stasiaka oraz plakat Eugeniusza Get-Stankiewicza), Europejskiego Centrum Solidarności w Gdańsku, Delegatury Instytutu Pamięci Narodowej w Bydgoszczy i Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej - Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu.

Wystawa Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej - Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu
Kurator wystawy: dr Katarzyna Tomkowiak
Konsultant: Michał Leszczyc-Grabianka
Autorzy reprodukcji cyfrowych: Tomasz Dorawa i Lech Różański
Opracowanie graficzne: Paulina Golaś

NIEZALEŻNY
SAMORZĄDNY
ZWIĄZEK
ZAWODOWY
ROLNIKÓW
INDYWIDUALNYCH

Solidarność

Plakat Eugeniusza Get-Stankiewicza (ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu)